

MARDISALU TN 10
HALJASTUSE HINNANG

VISION HALJASTUS
31.03.2025 a

Mardisalu tn 10 haljastuse hinnang

Sissejuhatus

Hinnangu ala asub Rae vallas Peetri alevikus aadressil Mardisalu tn 10, vähesel määral ka vahetus lähialas. Hinnangu teostamiseks vajalikud välitööd viidi läbi märtsi kuu lõpus 2025. aastal. Välitööd teostas ja hinnangu koostas Jaana Tulk (Visioon Haljastus).

1. Metoodika

Töö teostamisel on lähtutud Rae Vallavalitsuse 30. augusti 2022. a määrusest nr 18 „Haljastuse hindamise metoodika ning avaliku ala haljastuse nõuded“. Nimetatud määruses toodud metoodikast lähtuvad puittaimestiku haljastusliku väärtuse hinnangu aluseks olevad väärtusklasside skaalad on kirjeldatud LISAs 1.

Välitööde käigus identifitseeriti alusplaanil märgitud puittaimed ning võrreldi nende vastavust hinnangu alal kasvavate puittaimedega. Igale haljastuslikule objektile anti number, mõõdeti puu tüve läbimõõt 1,3 m kõrgusel; puittaimet või selle rühma võra läbimõõt (rühmades keskmine läbimõõt), orienteeruv kõrgus, määrati haljastuslik väärtus antud kohal ja vajadusel kirjutati üles märkused-tähelepanekud.

Alusplaanile märgiti iga haljastusliku objekti juurde number, mis vastab selle objekti andmete tabelis ning võra projektsiooni kontuur haljastuslikule väärtusklassile vastavas värvis.

Haljastuslikku väärtusklassi väljendavad plaanil värvid alljärgnevalt:

rohelisena märgitud võra kontuur – III väärtusklass;

kollasena märgitud võra kontuur - IV väärtusklass;

pruunina märgitud võra kontuur – V väärtusklass.

Hiljem koostati nimekiri hinnataval alal asuvate puittaimede taksonite kohta, kus on märgitud puittaimet liiginimi eesti- ja ladinakeeles ning liigi kodumaisus.

Kasvukohatüübi määramiseks arvestati haljastuse liigilist koosseisu ning haljastuse asukohta terviklikult. Kasvukohatüübi määramisel on lähtutud J. Paali Eesti taimkatte kasvukohatüüpide klassifikatsioonist.

2. Haljastuse üldine iseloomustus ja puittaimede haljastusväärtus

Vaadeldava ala põhjapoolsemas osas kasvab rühm nooremas keskeas sookaskesid, nende lähedal üks vanemas eas toomingas, paar viljapuud kinnistu lõunaosas (ploomipuu ja õunapuu) ning kolme külge, aia äärtesse, on istutatud hekid, aia nurgas heki külje all kasvab ka üks põlvepikkune männihakatis. Enamjaolt on hekis kasutatud harilikku kuuske, ühes kohas kasvavad kuuseheki ja noored toomingad, mis on 3 m kõrguselt tagasi lõigatud ning kinnistu ühes küljes pooles ulatuses ka elupuuhekk.

Kinnistu kirdeosas on kuusehekk üsna ühtlane ning pügatav ~3 m kõrguselt, mujal on kuusehekid ebaühtlasema kasvuga, kus kasvab nii põlvekõrguseid kui ka 3 m kõrguseid kuuskesid.

Sookaskede seisukord varieerub. Kuna puud kasvavad kohati üsna tihedalt, siis osad sookased on allasurutud, jäänud kasvus alla ning võrad on kidurad ja ühepoolsed. Domineerivamatel kaskedel on võrad suhteliselt korralikud, kuigi ka teatavalt määral ühepoolsed. Osad sookased on pealtnäha vähemalt rahuldavas seisukorras, kuid mitmel sookasel esineb aga vigastusi ja kahjustusi.

Sookaskede lähedal kasvav vana toomingas on halvas seisukorras. Toomingal on 2 jämedamat juhtharu (ning 3 väiksemat haru), millest üks kasvab sirgelt, teine haruneb üsna suure nurga all. Viltusel harul on ohtralt vigastusi ja kahjustusi ning haru on murdumisohtlik. Mõlemal harul on tüvel seene viljakehad ja nähtavasti on ka sirgel harul tüves mädanik.

Vahetus lähialas, naaberkinnistutele, on aia äärde istutatud elupuuhekid, mis on ~2,5-3 kõrguselt pügatavad, Tartu mnt 9 kinnistul kasvab euroopa nulg, mis on muidu heas seisukorras, kuid ühelt poolt on võra hõre.

Kokku identifitseeriti ja hinnati 29 haljastuslikku objekti, millest 20 on üksikpuud, 7 hekid ja 2 puude rühmad. Puittaimede ja puistute täpne loend on toodud LISAs 2, puittaimede taksonite nimi ja kodumaisus on toodud tabelis 1.

Tabel 1. Puittaimede taksonite nimekiri

Nr	Kodumaisus	Taksoni eestikeelne nimi	Taksoni teaduslik nimi
1		Elupuu, harilik	<i>Thuja occidentalis</i>
2	+	Kask, soo-	<i>Betula pubescens</i>
3	+	Kuusk, harilik	<i>Picea abies</i>
4	+	Mänd, harilik	<i>Pinus sylvestris</i>
5		Nulg, euroopa (valge)	<i>Abies alba</i>
6		Ploomipuu, harilik (aed-)	<i>Prunus domestica</i>
7	+	Toomingas, harilik	<i>Prunus padus</i>
8		Õunapuu, aed-	<i>Malus domestica</i>

Rohttaimestikus on levinud murukooslusele iseloomulikud kõrrelised ning teised murukoosluses levinud taimed, tegemist on regulaarselt hooldatav õuealaga (õue kasvukohatüüp).

Vaadeldaval alal I väärtusklassi (väga väärtuslikke) ega II väärtusklassi (väärtuslikke) puittaimi ei kasva.

III väärtusklassi (haljastuslikult oluliseks) on hinnatud 15 haljastuslikku objekti – 7 hekki, 6 üksikpuud ja 2 noorte puude rühma. Siia väärtusklassi on hinnatud 4 sookaske, mis on domineerivamad, piisava võrakasvuga ja vähemalt rahuldavas seisukorras. Vahetust lähialast (Tartu mnt 9) on III väärtusklassi hinnatud euroopa nulg, mis on pealtnäha heas seisukorras, kuid ühelt poolt hõreda võraga.

Siia väärtusklassi on hinnatud ka kõik noored puud ja põõsad – kõik hekid nii Mardisalu 10 kinnistul kui ka vahetus lähialas, naaberkinnistute aia ääres, samuti väga noored kuuskede ning kuuskede ja männi rühm.

IV väärtusklassi (haljastuslikult väheväärtuslikuks) on 12 puud – 10 sookaske ja 2 viljapuud. Sookased kasvavad üpriski tihedalt koos, siia väärtusklassi on hinnatud need sookased, mis on kasvus alla jäänud, puud kasvanud allasurutud seisundis ja nende võra on kidur ja enamjaolt ka üsna ühepoolne. IV väärtusklassi on hinnatud ka need sookased, millel esinevad tüves vigastused ja mädanikud, mistõttu puude seisukord ei ole hea ning pikem kasvuperspektiiv mõneti küsitav.

V väärtusklassi on hinnatud 2 puud – halvas seisukorras toomingas ja sookask. Toomingal on tüves ulatuslikud vigastused ja mädanikud, üks haru kasvab väga viltu ning see on murdumisohtlik. Siia väärtusklassi hinnatud sookasel on tüves vigastused ja kahjustused, kõrgemal tüvel on ilmselt (kõrge asukoha tõttu on keeruline kindlalt hinnata) musta pässiku

(*Inonotus obliquus*) poolt moodustatav mügarik, puu võra on kidur. Puu tüvi on mitmest kohast kõver, mis suurendab mädanikust kahjustatud tüve murdumise tõenäosust.

4. Soovitused

Kus võimalik, oleks mõistlik säilitada III väärtusklassi haljastus. Sookaskedest oleks mõistlik säilitada ka enamik IV väärtusklassi kaskedest, kuna sookased moodustavad kinnistul ühtse rühma ning kinnistul väga rohkem puid ei kasva. Vajadusel võib paar-kolm kõige kiduramat IV väärtusklassi sookase välja raiuda, kuna puud kasvavad üsna tihedalt koos. Mõistlik oleks säilitada sookaskesid eelkõige rühmana, mitte päris üksikuna.

Kõik kinnistut ümbritsevad hekid on hinnatud III väärtusklassi, need moodustavad olulise osa haljastusest ja on olulised roheluse ja privaatsuse tekitajad, seega oleks mõistlik ka kõik hekid säilitada. Neid nooremaid kuuskesid, mida ei ole veel kärbitud, tuleks kindlasti sobiva kõrguse saavutamisel pügada, et hoida hekid esteetilised ning sobival kõrgusel. Täies kõrguses kuusehekkide jaoks ei ole antud kasvukohas piisavalt ruumi, need halvendaks ka oluliselt kõikide lähedal asuvate kinnistute valgustingimusi. Ka hekkide läheduses kasvavad noored kuused oleks mõistlik hoida kärbituna heki kõrguseni.

V väärtusklassi harilik toomingas tuleks välja raiuda. Toominga kahest jämedamast harust viltu kasvav haru on murdmisohtlik, ka sirgelt kasvav haru on mädanikest kahjustatud. Ka kolm väiksemat haru kasvavad väga viltu, mistõttu ka nende pikem kasvuperspektiiv on küsitav, ühelt poolt kuna harud kasvavad väga viltu, teiselt poolt on terve puu juurekael mädanikutekitajatest kahjustatud. Ka V väärtusklassi sookask nr 15 oleks mõistlik välja raiuda. Kidura puu tüvi on vigastustest ja mädanike tekitajatest kahjustatud, puu tüve kõverused suurendavad puu murdumisohtu.

Kaevetööde teostamisel säilitamisele kuuluvate puude lähistel, tuleks arvestada säilitatavate puude juurte ulatusega, ulatuslike juurekahjustusega puid ei ole mõistlik säilitada. Samuti ei ole mõistlik säilitada neid puid, mille juurestiku alal tõstetakse pinnast 20 cm või enam.

Kokkuvõte

Mardisalu 10 kinnistul kasvab rühm sookaskesid, üks vanemas eas toomingas, aia äärde istutatud noored hekid – valdavalt kuusehekid, kuid ka üks elupuu hekk ning kuuse-toominga segahekk ning üks põlve pikkune männihakatis. Vahetusse lähialasse, naaberkinnistute aia äärde on istutatud elupuu hekke, Vana-Tartu mnt 9 kinnistule, piiri lähedale, üks euroopa nulg.

Sookased kasvavad üpris tihedalt, mistõttu osa puid on allasurutud. Puudel esineb ka vigastusi ja kahjustusi. Toomingas on väga halvas seisukorras.

III väärtusklassi (haljastuslikult oluliseks) on hinnatud 15 haljastuslikku objekti – kõik hekid ja noored kuused ja männihakatis, 4 sookaske ning naaberkinnistul kasvav euroopa nulg. IV väärtusklassi (haljastuslikult väheväärtuslikuks) on 12 puud – 10 sookaske ja 2 viljapuud. V väärtusklassi on hinnatud 2 puud – halvas seisukorras toomingas ja sookask.

Säilitada oleks mõistlik võimalikult suur osa III väärtusklassi haljastusest, kui võimalik, võiks samuti säilitada suurema osa IV väärtusklassi sookaskedest. V väärtusklassi toomingas ja sookask tuleks likvideerida, mõlemad puud on olulisel määral kahjustatud ja murdumisohtlikud, eriti ohtlik on hariliku toominga suurematest harudest viltu kasvav haru.

Kaevetööde teostamisel säilitamisele kuuluvate puude lähistel, tuleks arvestada säilitatavate puude juurte ulatusega, ulatuslike juurekahjustusega puid ei ole mõistlik säilitada. Samuti ei ole mõistlik säilitada neid puid, mille juurestiku alal tõstetakse pinnast 20 cm või enam.

31.03.2025

Koostaja Visioon Haljastus:

(allkirjastatud digitaalselt)

Jaana Tulk, tel +372 5657 7899, jaana@visioonhaljastus.ee

Lisad:

1. Puittaimede väärtusklasside selgitused
2. Haljastuslike objektide nimekiri
3. Puittaimestiku haljastusliku hinnangu plaan

**LISA 1. Puude, puistute ja põõsaste haljastusliku väärtusklasside selgitused- väljavõte
Rae vallavalitsuse 30. augusti 2022. a määrusest nr 18; § 4-6:**

§ 4. Puude väärtusklassid

(1) Eriti väärtuslik puu (I väärtusklass) vastab vähemalt ühele alljärgnevale tunnusele:

- 1) dekoratiivse ja/või pikaeealise puuliigi eriti suur, elujõuline ja liigiomase kasvukujuga isend ja/või on dendroloogiline haruldus;*
- 2) puu, mis on looduskaitse all või millel on ajalooline või kultuurilooline väärtus;*
- 3) olulise maastikulise tähtsusega puu.*

(2) Väärtuslik puu (II väärtusklass) vastab vähemalt ühele alljärgnevale tunnusele:

- 1) dekoratiivne ja/või eeldatavalt pikaeealine ning terve haigustest ja kahjuritest kahjustamata või väheste kahjustustega elujõuline puu;*
- 2) dekoratiivse ja/või pikaeealise puuliigi noor elujõuline isend sobivas kasvukohas;*
- 3) terve ja liigiomase juurdekasvuga puu.*

(3) Oluline puu (III väärtusklass) vastab vähemalt ühele alljärgnevale tunnusele:

- 1) dekoratiivne puu või pikaeealine ning mehaanilistest vigastustest, haigustest või kahjuritest kahjustatud, kuid veel elujõuline puu;*
- 2) puu, mille kahjustused või kasvuhäired ei mõjuta õige hoolduse korral selle dekoratiivsust ja eluiga;*
- 3) sobivas kasvukohas elustikupuu (nt jäme surnud puu või tüügas), mis pakub elupaika lindudele, nahkhiirtele, putukatele, seentele jms.*

(4) Väheväärtuslik puu (IV väärtusklass) vastab vähemalt ühele alljärgnevale tunnusele:

- 1) kiirekasvuline ja/või lühiealine puu või selliste puude isekülvne või võsundilise tekkega järelkasv;*
- 2) puu, mis kahjustab või hakkab tulevikus tõenäoliselt kahjustama väärtuslikumat puud, hoonet või rajatist;*
- 3) puu, mis on eluea lõpul, kas vanuse või kahjustuste tõttu;*
- 4) puu, mis on allasurutud seisundis;*
- 5) oluliselt kahjustunud puu, mis pole ohtlik.*

(5) Likvideeritav puu (V väärtusklass) vastab vähemalt ühele alljärgnevale tunnusele:

- 1) kuivanud, elujõuetu või ohtlik puu;*
- 2) puu, mis on tugevasti kahjustunud varju, haiguste, kahjurite, vigastuste vms tõttu.*

(6) Puu väärtusklassist lähtuvalt:

- 1) I väärtusklassi puu on kohustuslik säilitada;*
- 2) II väärtusklassi puu tuleb säilitada, v.a olulise avaliku huvi korral;*
- 3) III väärtusklassi puu tuleb võimaluse korral säilitada;*
- 4) IV ja V väärtusklassi puud võib vajadusel raiuda.*

§ 5. Puistute väärtusklassid

(1) Eriti väärtuslik puistu (I väärtusklass) vastab vähemalt ühele alljärgnevale tunnusele:

- 1) puistu, kus enamuse moodustavad dekoratiivsed, pikaeealised ja haigustunnusteta puud;*
- 2) puistu, mis on haruldane tekkeviisilt, koosseisult, kasvukohatüübilt või vanuselt;*

- 3) puistu, millel on ajalooline või kultuurilooline tähtsus;
- 4) metsamaa, mis on kaitstavate loodusobjektide hulgas;
- 5) puistu, kus on I kaitsekategooria kaitsealuste taimeliikide kasvupaigad, loomaliikide elupaigad või vääriselupaigad;
- 6) puistu, kus on II ja III kaitsekategooria liigi püsielupaigad.

(2) Väärtuslik puistu (II väärtusklass) vastab vähemalt ühele alljärgnevale tunnusele:

- 1) puistus on elujõulised ja/või tähelepanuväärsete dekoratiivsete iseärasustega puud;
- 2) hõre puistu, kus puudel on suure läbimõõduga kõrged võrad;
- 3) elujõuline noorendik sobivas kasvukohas;
- 4) puistul on suur esteetiline ja/või kultuurilooline väärtus või see parandab rohevõrgustiku sidusust;
- 5) haruldase koosseisu, rindelisuse või kasvukohatüübiga puistu;
- 6) II ja III kaitsekategooria kaitsealuste taimeliikide kasvupaigad ja loomade elupaigad.

(3) Oluline puistu (III väärtusklass) vastab vähemalt ühele alljärgnevale tunnusele:

- 1) puistu, mis võib olla mehaanilistest vigastustest, haigustest või kahjuritest kahjustatud, kuid siiski veel elujõuline;
- 2) puistu, mis osaleb selles asukohas efektiivse haljastuse moodustamisel (nt kaitseistandik, kruntide ja elurajoonide vaheline piirdeistandik, tänavahaljastus);

(4) Väheväärtuslik puistu (IV väärtusklass) vastab vähemalt ühele alljärgnevale tunnusele:

- 1) lühiealiste liikide ülekaaluga tihe ja hooldamata isekülvne või võsundilise tekkega puistu, milles puud on konkurentsi tõttu nõrgestunud ja väikeste võradega;
- 2) puistus on kuni pooled puudest eluea lõpul, kas vanuse või kahjustuste tõttu.

(5) Likvideeritav puistu (V väärtusklass) vastab vähemalt ühele alljärgnevale tunnusele:

- 1) haigete, kuivanud, elujõuetute või allasurutud seisundis puude rühm;
- 2) puistu, mis on tugevasti kahjustunud põlemise, mehaaniliste vigastuste jms tõttu või milles on üle poole puudest eluea lõpul, kas vanuse, kahjurite või haigustest tingitud kahjustuste tõttu.

(6) Puistute väärtusklassist lähtuvalt:

- 1) I väärtusklassi puistu tuleb säilitada tervikuna. Säilitamisel tuleb rakendada vastavaid lisameetmeid;
- 2) II väärtusklassi puistu tuleb säilitada tervikuna või väiksemate elujõuliste rühmadena v.a olulise avaliku huvi korral;
- 3) III väärtusklassi puistu tuleb võimaluse korral säilitada. Puistu likvideerimise korral tuleb see asendada „Puu raieloa andmise kord Rae vallas“ toodu kohaselt;
- 4) IV ja V väärtusklassi puistut võib raiuda. Soovitav on puistu säilitada rohevõrgustiku sidususe tagamiseks.

§ 6. Põõsaste väärtusklassid

(1) Eriti väärtuslik põõsas või põõsastik (I väärtusklass) vastab vähemalt ühele alljärgnevale tunnusele:

- 1) looduskaitsealune liik või elujõuline dendroloogiline haruldus;

2) oluline ruumiline väärtus.

(2) Väärtuslik põõsas või põõsastik (II väärtusklass) vastab vähemalt ühele alljärgnevale tunnusele:

- 1) elujõuline ja/või tähelepanuväärsete dekoratiivsete omadustega isend;
- 2) haljastusplaani järgi sobivasse kasvukohta istutatud isend või isendite rühm;
- 3) keskkonnatingimustele vastupidav ja talvekindel;
- 4) ala ilmestava ja keskkonda parandava tähtsusega ning olulise ruumilise väärtusega.

(3) Oluline põõsas või põõsastik (III väärtusklass) vastab vähemalt ühele alljärgnevale tunnusele:

- 1) vähenenud dekoratiivsete omadustega, kuid haljastusplaani järgi istutatud ning keskkonnatingimustele vastupidav ja talvekindel;
- 2) ala ilmestava ja keskkonda parandava tähtsusega isend või isendite rühm.

(4) Väheväärtuslik põõsas või põõsastik (IV klass) vastab vähemalt ühele alljärgnevale tunnusele:

- 1) isekülvne või võsundiliselt levinud isend või isendite rühm, mis kahjustab või tulevikus hakkab kahjustama ala väärtuslikumat haljastust;
- 2) kahjustunud sobimatute kasvutingimuste tõttu;
- 3) haljastuse seisukohalt väheväärtuslik ja soovi korral võib säilitada kui biomassi.

(5) Likvideeritav põõsas või põõsastik (V väärtusklass) vastab vähemalt ühele alljärgnevale tunnusele:

- 1) isend või isendite rühm, mis haiguste, sobimatute keskkonnatingimuste või vanuse tõttu on kaotanud oma haljastusliku väärtuse;
- 2) taastamine vale kasvukoha tõttu ei ole otstarbekas;
- 3) ohtliku invasiivse liigi esindaja.

(6) Põõsaste väärtusklassist lähtuvalt:

- 1) I väärtusklassi põõsas või põõsastik on kohustuslik säilitada;
- 2) II väärtusklassi põõsas või põõsastik tuleb säilitada v.a olulise avaliku huvi korral;
- 3) III väärtusklassi põõsas või põõsastik tuleb võimaluse korral säilitada;
- 4) IV ja V väärtusklassi põõsast või põõsastikku võib soovi korral raiuda.